

Oponentský posudek na magisterskou práci **Bc. Heleny Staňkové: Sociální preference a interakce antilopy losí v období porodu**

Předložená práce má rozsah 52 stran včetně 6 obrázků a 2 tabulek. Seznam použité literatury čítá 50 položek.

Student zoologie, který se rozhodne věnovat velkým zvířatům, je proti svým kolegům vždy v nevýhodě. Čím větší zvíře, tím větší problémy – logistické v nejširším slova smyslu především. To bychom měli mít při hodnocení takto zaměřených diplomových prací na mysli. Existují přitom dobré důvody velká zvířata studovat; jak praktické – lidé o ně projevují zájem ať již mrzce utilitární či vysoce ušlechtilý; tak vědecké – znalosti o myši domácí lze na tygra aplikovat jen částečně.

Kolegyně Staňková patří mezi studenty, kteří se rozhodli hrozících problémů nedbat a pustit se do studia velkých savců. V jejím případě se jednalo o antilopy losí, které chová pražská Zemědělská univerzita. Tím se vyhnula spolupráci se zoologickými zahradami a s tím spojenými problémy, především nutností spojovat data z několika zcela neporovnatelných chovných skupin. Téma práce je deskriptivní a na první pohled nepříliš atraktivní. Nicméně bych vyzdvihl jeho praktický význam. Úspěšný chov je podmíněn vytvořením co nejoptimálnějších podmínek, k čemuž mohou získané výsledky analyzující vztahy ve skupině samic významně přispět.

Úvod práce je stručný, což však do značné míry nahrazuje obsáhlá rešerše. Vcelku zdařile zdůvodňuje volbu tématu a formuluje obecnější cíle respektive konkrétní hypotézy, které jsou sice stručné avšak výstižné.

Literární rešerše je pojednána jako monografický příspěvek o AL, což obecně nepovažuji za nešťastnější. Takto širokou problematiku nelze pojmut detailně. Některé oddíly musí být nezbytně povrchní a opírat se, v lepším případě, o sekundární zdroje. V případě této diplomové práce se to týká především kapitol 3.1. a 3.2. Zbývající dvě, věnované problematice související s praktickou částí práce mají již podobu standardní rešerše, narážíme v nich však na jiný problém. Autorka pečlivě shromáždila dostupné údaje o sociálním životě AL a AD, nepodrobuje je ale kritickému zhodnocení. Vzhledem k tomu že jednotlivé studie mají nepochybně různou kvalitu a reprezentativnost, je výsledný dojem dosti matoucí. Jednotlivé závěry se liší, časté jsou mezi nimi přinejmenším dílčí rozpory, což by vše vyžadovalo rozbor a pokus o vysvětlení.

Praktická část práce se mi líbí, přestože jsou dosažené výsledky spíše chudší. Je dobře naplánována a částečně i dobře vyhodnocena. Metodika poskytuje veškeré potřebné údaje, pokud tedy správně interpretujeme druhou větu v kapitole pozorování, z níž mi původně plynulo, že z jakýchsi záhadných důvodů probíhalo pozorování ve stájích. Objem získaných dat není oslnivý, ale ani odsouzeníhodně nízký. Jak ovšem autorka zjistila, na stanovení hierarchie by bylo třeba přidat. Ve výsledcích postrádám celkový popis testovaného modelu. Docela by mě zajímal efekt náhodných faktorů. Za větší nedostatek ale považuji rezignaci na solidnější vyhodnocení interakcí. Očekávatelný rozdíl mezi stády autorka alespoň zmiňuje, byť jen v diskusi. Co ale rozdíl mezi jednotlivými skupinami samic? Přitom by stačilo uvědomit si, že vedle mixovaných modelů existují i primitivnější statistické metody, konkrétně Chí kvadrát.

Diskuse je poměrně rudimentární. Přitom by si některé výsledky zasazení do širšího kontextu zasloužily. Mám na mysli především velké množství negativních interakcí, které je neobvykle významné z hlediska chovatelského. Literárních dat asi nebude mnoho, využil bych ale všechny práce o velkých kopytnících, jak z přírody tak i z chovů, neboť se nepochybně jedná o obecnější fenomén. Pozornost by si ale zasloužily i další výsledky, jako je nízký počet pozitivních interakcí nebo na první pohled podivné vztahy různých kategorií samic.

Přes některé výše uvedené výhrady autorka v diplomové práci odvedla solidní výkon. Prošla více méně úspěšně všemi fázemi její přípravy a získané výsledky by po určitých úpravách měly být publikovatelné. Nemá proto pochyby o její úspěšné obhajobě.

Na závěr několik otázek:

1. Je antilopa losí antilopa a *Taurotragus oryx* *Taurotragus*?
2. Na straně 16 v prvním odstavci píšete v jedné větě, že stáda AL jsou otevřená a v následující, že dominantní hierarchie je důležitou součástí jejich struktury. Takto formulovány se mi zdají obě tvrzení v rozporu. Prosil bych o vyvětlení.
3. Na několika místech autorka uvádí, že se samci přidružují k samicím jen v období říje. Na straně 17 však píše, že dle Underwooda je v mateřském stádě přítomno po celé období porodů 2-6 samců. Jedná se opět o zjevný rozpor vyžadující vysvětlení.
4. Na straně 18 mě zaujalo tvrzení, že postavení v hierarchii je klíčové pro získání kvalitních zdrojů potravy. U potravního generalisty mě to překvapuje.
5. Napadá mě jednoduché vysvětlení častější blízkosti samic bez mlád'at. Nepředpokládám, že by se samice bez mlád'at vyhledávaly, ale že se samice s mlád'aty vyhýbají. Proč by to mohly dělat?
6. Předpokládám, že soubojů samců pochází od jediných dvou nešťastníků, kteří k sobě mohli. Mýlím se?

Č.B. 10.9. 2017

Roman Fuchs